

Муҳаммад Юсуф

ҲАЛИМА ЭНАМ
АЛЛАЛАРИ

Шеърлар ва дostonлар

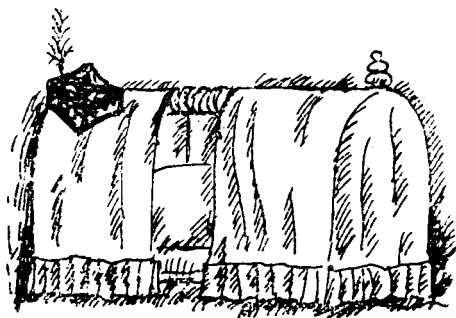
ТОШКЕНТ
«ЧУЛПОН»
1991

Муҳаррир Рауф СУБҲОН

Ю $\frac{4803620202 - 42}{360 (04) - 91}$ 41 — 91

ISBN 5-8250-0263-4

© Муҳаммад Юсуф, 1991 й.

ОРЗУ

Беланчакда қачонгача
Ётиш мумкин, туриб кетдим.
Шу баҳорда тилим чиқди,
Шу баҳорда юриб кетдим.

Вой-бў, атроф мунча гўзал,
Ҷаммаёқ гул, ҷаммаёқ боғ.
Хиёбонда чопгим келар,
Келар ўйнаб юргим кўпроқ.

Онам бўлса эҳтиёт бўл
Дейди, ҳозир бола пайтинг.
Мен мустақил юрмоқчиман,
Ўз ҳолимга қўйсин айтинг...

Менимча шу — ҷамма ишни
Болаликдан бошлаш керак.
Катта-катта орзу билан
Катта қадам ташлаш керак!

— К У З

Сувўтлари тўла ирмоқни
Муздек қилиб қўйди сунбула.
Ел тортқилаб барқут япроқнинг
Юрагига солди ғулғула.

Кўкда яна оппоқ турналар
Арғимчоқлар солиб учишди.
Биз мактабга чопдик, тилларанг
Теракзорлар йиғлашга тушди...

* *
*

Мадинахон туриб кетди
Битта-битта.
Юмшоқ ерда юриб кетди,
Битта-битта.

Йўлидаги акажонин
Ўйинчоқ танк,
Тўпларини суриб кетди
Битта-битта.

Совуқ темир ариқчага
Ағанади.
Ёмғиру дўл уриб кетди
Битта-битта.

Бўёқлари қуриб кетди
Битта-битта...
Стволлари чириб кетди
Битта-битта.

† ҚУШЛАР ҲАМ ЙИҒЛАР

Терлар оқди сув бўлиб биздан
Ва гурсиллаб йиқилди терак...
Ака, бизнинг қилмишимиздан
Тунда қушлар йиғласа керак.

Она чумчуқ айланиб кетмас,
Кўнглига қил сиғмаса керак.
Эски индан ташиб бориб хас,
Янги инда йиғласа керак.

Баланд бўлар уйимиз тоғдек,
Айвонда устун ул терак.
Биз яшармиз кўнглимиз чоғдек,
Шунда қушлар йиғласа керак...

— ОНА АЙИҚ

Кеч куз эди, кузак палласи,
Етовида икки боласи,
Она айиқ саҳарлаб тоққа
чиқди озроқ олма йиғмоққа.
Тоғда олма айиққа текин,
Тўйгунича ерди ҳам,

лекин

Айиқчалар қаранг шу куни,
Роса хуноб қилишди уни.
Гоҳо изғиб кетиб қолишар
Гоҳ дарада пусиб олишар.
Она айиқ югуриб сарсон,
Икковини қидириб сарсон,
Дара тўла жару тош бўлса,
Айиқчар ҳали ёш бўлса,—
Она айиқ бечора дилхун,
Роса хуноб бўлди-да шу кун...
Уйлаб-уйлаб Айиқ ҳарсиллаб,
Четроқдан бир чуқурча ўйди.
Чуқурчага икковин ташлаб,
Устидан тош бостириб қўйди:
Яхши гапга тушунмаганлар,

Мана сизга ярашиқ жазо.
Шундай, чоҳда туратуриглар,
Энди қайтиб келгунича то...
Анча олма тўплади Айиқ,
Болакайлар бир тўйса-тўйсин.
Тўнғичи сал жанжалкаш, қийиқ,
Майли унга сал кўпроқ бўлсин.
Тоғда олма Айиққа текин,
Сал инсоф ҳам керак-да лекин.
Она Айиқ кун ботган пайти
Айиқчалар ёнига қайтди...
...Харсангтошни кўтариб азот
У бўкириб юборди шу дам.
Тошдай қотиб ётарди, ҳайҳот
Айиқчанинг иккаласи ҳам...

УЧ ОҒАЙНИ БОТИРЛАР

*Марҳаматлик Офтоб мо-
мо урушда уч ўғлидан
жудо бўлган. Кўнглим
сезади, ҳеч бўлмаса бит-
биттаси тирик, деб умид
қилиб яшайди...*

Уч оғайни ботирлар,
Европада ётурлар...
Йигит бўлиб йигирмага
Кирмаган баҳодирлар...

Сатторқули сардори,
Сотволдиси шунқори,
Собири беозори
Гулга тўлсин мозори...

Юрт билади, эл билар,
Эл билмаса

Кел,

билар

Виждон — олий ҳакам бор!

Шод кунлар ким қад керди,
Ёв келганда панд берди.
Уч оғайни ботирлар,
Юртга чин фарзанд эрди.

Нозик кўнглим, гул кўнглим,
Эзгуликка қул кўнглим.

Унутма сен, бил кўнглим —
Уч оғайни ботирлар,
Европада ётурлар!

Уч оғайни акам бор:
Бирин оти — Жасорат.
Бирин оти — Шижоат.
Бирин оти — Матонат...

Шеърим —
Шу акам учта,
Акам бўлиб урушда —
Қонга бўялган ерим.

Бир томчиси — Адолат.
Бир томчиси — Садоқат.
Бир томчиси — Саодат.
Қолганлари — ривоят...

* * *

Уч оғайни ботирлар
Қайтиб келаётирлар.
Офтоб момо, уйингни
Тўлдириб баҳодирлар!

— Қайда эдинг, Сардорим?
— Урушда эдим, Она.
— Қайда эдинг, Шунқорим?
— Урушда эдим, Она.
— Сен-чи? Сен, Безорим?
— Урушда эдим, Она...

Офтоб момо турар лол:
Турар тирик сукутлар —
Йигирмага кирмасдан,
Жангга кетган йигитлар.

Вой, менинг қиёқ жоним,
Вой, менинг бурган жоним.
Юлдуз учса кўкларга
Термулиб юрган жоним.

Бўғчадаги майизим,
Токчадаги хатларим,
Қизлар ўтса кўчадан,
Кирмаган ниятларим!..

Офтоб момо турар лол,
Туш экан хаёллари.
Остонадан ўтмасдан
Ортга қайтар боллари.
— Қайга кетдинг, Сардорим?
— Урушга-да, Онажон.
— Қайга кетдинг, Шунқорим?
— Урушга-да, Онажон.
— Сен-чи? Сен, Беозорим?
— Урушга-да... Онажон.

Уч оғайни ботирлар,
Европада ётурлар.
Офтоб ўглин кўтариб
Юрмаган баҳодирлар...

дИЗИЛ ИЗТОПАРЛАР

*Пионер болалар ҳар йил
кузда Офтобнинг томи-
ни суваб беришади. ди-
зил изтопарлар... Улар
момонинг ҳеч бўлмаса
битта ўғли тирик қол-
ган деб умид қилиб,
дунёнинг ҳамма бурча-
гига хат устига хат йўл-
лашади...*

дизил изтопарлар —
Галстукли чопарлар.
Мана Сизга
Сўнгги хабарлар...
Оддий аскар —
Сотволди Сафаров...
Оддий аскар —
Собиржон Сафаров...
Пулемётчи —
Сатторқул Сафаров...
Бу қандай гап ахир?
дачон тугар,
Бу узун саф, ахир?
данча ёзай яна
дўлларим қавариб?!..
Волга гулчамбарлар
Остида оқар,
Зиёратгоҳ бўлди
Бресть қалъаси,
Военком қирқ йиллик
Орденни тақар,
даердасан,

Офтоб,
кампир
боласи?!...
Ким мамот жангида
Тик турган бўлса,
Тўтиё кўзларга
Бугун бир соч толаси.
Ленинграддамисан,
Сталинграддамисан —
Қаердасан,
Офтоб

кампир
боласи?!..
Қизил изтопарлар,
Ўқир хабарлар:
Тунда шаҳар
Душман қўлида эди...
Тонгда уни
Бизникилар олди...
Оддий аскар
Сафаровлар
Бедарак йўқолди...
Шеърим —
Сафаровсан бугундан бошлаб,
Ва ўзини дзотга ташлаб,
Қизил қонга бўялган — ерим.
Ундан томган барча
Сўзлар меники.
Соғиниб хат кутган
Кўзлар меники
Фигонлар меники,
Бўзлар меники.
Қизил изтопарлар,
Асл укаларим:
Кунда изланг,
Ватан қаҳрамонларини
Тиндирманг уларнинг

Қирғин йиллардан,
Қўлма-қўл сизларга
Узатган жонларини!
Айтсин,
Сизлар ёзган,
Ёзмаган хатлар
Айтсин,
Қизил майдон
Мажнунтоллари:
Юртимдаги ҳамма
Номаълум Солдатлар —
Марҳаматлик
Офтоб
 кампир
 болалари!...

ҲАЛИМА ЭНАМ АЛЛАЛАРИ

Достон

Хўмрайса кўк хўрсинар,
Кулмаса кун чиқмайди.
Эл йиғласа эр йигит
От устида ухлайди.

Эл йиғласа эр йигит
Кенг жаҳонга сиғмайди.
Ёв кўксини ўртаган
Дод, устида ухлайди.

Қилич унга ўтмайди,
Ўқлар уни йиқмайди.
Йиқилса ҳам бағри қон
Ёт, устида ухлайди.

Йўқлаб борсанг кейин, юр,
Тур десанг, гап уқмайди.
Она ерни қучоқлаб
Шод, устида ухлайди...

Пичир-пичир қилманглар.
Қиқир-қиқир кулманглар.

Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Уни қаранг, от ўйнатиб,
Навкар тўла қўлтиғи.
Эргаш понсод келади
Елкасида милтиғи.

Эргаш понсод, бери кел
Гижинглатиб отингни.
Уйинг куйгур тошбағир,
Чолимни сен отдингни?..

Бир кун юлиб оларман,
Эргаш, қора, юзингни.
Ўғилларим улғайса,
Ўйдираман кўзингни.

Қизил аскар, кел тезроқ,
Босмачининг зулмидан,
Босмачининг измидан,
Халос бўлсин эл тезроқ...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Эргаш Мерган увлади,
Қашқар бўлиб ув-в-увв...
Улуғтоғдан қишлоққа
От ёгилди дув-дув.

Аскар бола, Мард бола,
У ҳам одам-ку-ку.
Қилич ботиб кўксига
Ётар, инграб, сув-сув...

Гузар ари инидай,
Гувиллайди гув-гув:
Менинг чолим — осилган,
Менинг ўғлим — отилган
Менинг қизим-ку-ку...

Сут кўр қилгур, сени ҳам
Она туққан-ку-ку.
Илойим, бу гуноҳинг
Қонинг билан юв-юв!..

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Уни қаранг, уни қаранг,
Маҳаллада энг «фаранг»,
Энди келар Тўхтовуш,
Оёғида кўк ковуш.

Тўхтовушни сайратмай,
Танга ташланг қўлига.
Чиқариб қўйинг етаклаб,
Мингтепанинг йўлига.

Бориб бозор айланиб,
Томоғи сал мойланиб,
Қайтиб келсин Тўхтовуш,
Оёғида кўк ковуш...

Тўхтовушнинг уйи йўқ —
Ёқиб кетган босмачи.
Тўхтовушнинг чоли йўқ —
Чопиб кетган босмачи.
Қора рўмол бошига.
Ёпиб кетган босмачи.

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар:
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Олисларда от кўрдим,
Ғирот экан, қарасам.
От устида ўспирин,
Саллот экан, қарасам.

Саллот бола исмини,
Сергей экан, сўрасам.
Камбағалга жонини
Бергай экан, сўрасам.

Томлардаги қизгалдоқ
Байроқчага ўхшайди.
Қизил аскар қишлоққа
Босмачини қўймайди.
Эргаш понсод, тоққа қоч
Кунинг битиб борадур.
Юртга зуғум қилганнинг
Икки юзи қародур...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Қатор-қатор сағана,
Бойўғлизор сағана
Борай десам, ётишар —
Боболарим ағанаб..

Бу дунёда кимим бор,
Бир кўришга кўнглим зор.
Сўрай десам, ётишар —
Момоларим ағанаб...

Аламзада кўнглимни,
Куйлаб зада кўнглимни
Ёрай десам, ўтишар —
Оғаларим ағанаб.

Ой нурида ханжардек
Ялтирайди жилғалар.
Аждодимни эсласам,
Бўғзимга жон сирғалар...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар...

* * *

Энажонин ташлади кетди,
Кўзларини ёшлади кетди.
Номус жангга бошлади кетди —
Қизил аскар ўғилчам...

Аmmo қонга ботиб бир куни,
Ёриб келди оти бир куни.

Олиб келди оти бир куни —
Дизил аскар ўғлимни.

Осмонларда ой тўлгани шу,
Дароқчининг бой бўлгани шу.
Дўзёшимни сой бўлгани шу —
Дизил аскар ўғилчам.

Эргаш ўлсин сўймай боламни,
Дийдорига тўймай боламни.
Даро ерга қўймай боламни —
Дизил аскарлар ўғлимни...

Пичир-пичир қилманглар,
Диқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар...

* * *

Ёмон бўлди, ёмон бўлди.
Бир жангки беомон бўлди.
Юртинг уруш майдон бўлди...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Тупроқ учиб осмон бўлди,
Осмон чўкиб пайхон бўлди.
Юлдузлар ҳам ҳайрон бўлди
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Осмонда ой тўлмай қўйди,
Офтоб ҳам кулмай қўйди.
Акангдан хат келмай қўйди...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Ҳамма бир тан, бир жон бўлди,
Ўтиб бўлмас ўрмон бўлди .

Бир-бирига дармон бўлди.
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Вагон-вагон қорахатлар,
Бағрим тўла жароҳатлар.
Кўзни тешар важоҳатлар...
Ухла, болам, ухлай олсанг...

Турди отанг, ётди отанг.
Чопди отанг, отди отанг.
Қизил қонга ботди отанг,
Бобонгни уйғотди отанг...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Оналар ўй суриб кетди,
Томоқлари қуриб кетди.
Алла тинглаб бари бола
Бешигидан туриб кетди.

Ухла, ўғлим, ухлай олсанг.

* * *

Юртинг сўраб тиф билан,
Келмади не жаҳонгир.
Ҳаммасига бир жавоб,
Ҳаммасига бир тақдир —
Улуғ жанг кетаётир.

Сен ҳам бугун бировин
Мўйловига тупиргин.
Тупиргину дилинг қон
Майдон сари от сургин —
Улуғ жанг кетаётир.

Киндик қонинг тўкилган
Юртингга жон фидодир.

Энди маълум бўлади,
Ким қўрқоғу, ким ботир —
Улуғ жанг кетаётир.

Сени руҳи қўлласин,
Боболаринг баҳодир —
Улуғ жанг кетаётир,
Улуғ жанг кетаётир!...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Чимилдиғу чимилдиқ,
Тортилдию йиғилди.
Кимнинг қоши уйилди —
Озодахон келиннинг.

Осмондаги қалдирғоч,
Уқ тегмасин тағин, қоч.
Панадан куйлаб кўнглин оч —
Озодахон келиннинг.

Ажриқ қучган анқизман,
Сувга тушган ялпизман.
Топган гапи: ёлғизман —
Озодахон келиннинг.

Тупроқ дала йўлида.
Борар-келар, ўйида.
Бир сурат бор қўлида —
Озодахон келиннинг.

Тугилади муштлари,
Фронт кезар ҳушлари.

Тутқич бермас тушлари —
Озодахон келиннинг.

Сувга чиқса бекаси,
Силкинади елкаси.
Тўлмайти ҳеч кўзаси —
Озодахон келиннинг.

Кўзларига дунё тор,
Сандигида бир хат бор.
Бир қишлоқдан сир хат бор —
Озодахон келиннинг...

Пичир-пичир қилманглар.
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Ботир ўғлим, қайдасан,
Ҳеч қўл етмас жойдасан.
Тўхтасинжон¹, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

Қодир ўғлим, қайдасан,
Шарқираган сойдасан.
Тўхтасинжон, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

Тинмас онанг нолиши,
Сув ўтлари болиши.
Тўхтасинжон, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

¹ Тўхтасин Мирзаев — Совет Иттифоқи Ҳаҳрамони.

Тупроқда жой йўқмиди,
Қирғоқда жой йўқмиди.
Тўхтасинжон, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

Дарёга бош эгайми,
Сувларга қон йиғлайми.
Тўхтасинжон, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

Марҳаматда туғилган.
Днепурга кўмилган.
Тўхтасинжон, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Кўкка қаранг, кўк доим
Бир қўшиқни куйлайди:
Марҳаматлик дўстига
Хиёнатни билмайди...

Марҳаматлик ёвин ҳам
Елкасидан отмайди.
Отиб ботир аждодин
Рухини қонатмайди...

Ерга қаранг, момо ер
Бир қўшиқни тиндирмас:
Бу эл қизи қошига
Ўсма қўйса — билдирмас.

Бу эл ёрини,
Кутар қирқ йил тўлгунча.
Қирқ йил кутар, сўнг тагин
Кутаверар... ўлгунча!..

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Хушхабарчи чироғим,
Тинмас темир оёғим,
Синмас темир оёғим
Ўғлимдан хат келтиргин.

Мен боламдан йироқман.
Интизорман, илҳақман.
Бир хабарга муштоқман
Ўғлимдан хат келтиргин.

Чопиб чиқай йўлингга,
Бир ўпай, тоқ қўлингдан.
Би-ир ўпай, соғ қўлингдан
Ўғлимдан хат келтиргин.

Бугун яна кўрдим туш:
Кўкраклари қон эмиш,
Кўйлаклари қон эмиш...
Ўғлимдан хат келтиргин.

Жанг қизиган он эмиш,
Турган эмиш қўли мушт.
Қачон тугар бу уруш?..
Ўғлимдан хат келтиргин.

Норимдан-ку кўнглим тўқ,
У тик кечар олов-ўқ.
Лекин нега хабар йўқ?..
Ўғлимдан хат келтиргин.

Алпим, мард майдоним,
Элга кўкси қалқоним.
Менинг Саидаҳматжоним
Ўғлимдан хат келтиргин...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Уруш бормоқда, уруш,
Ой бўлсанг ҳам кўкдан туш.
Қани, бўл эй, тонг, ёриш —
Райим раис келяпти.

Тутлар, силжиб йўл беринг,
Ҳорма деб, бир ҳол сўринг.
Толлар, суяб қўл беринг —
Райим раис келяпти.

Тўкилинг, гўзабарглар.
Пахта туғинг, кўсаклар.
Пахта туғинг, кессаклар —
Райим раис келяпти.

Беҳаловат, бетинлар.
Жони қаттиқ метинлар.
Туриглар, ҳей хотинлар!—
Райим раис келяпти..

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар..
Ботирларим, ухланглар
Райим раис келяпти.

* * *

Отангдан қорахат олдим.
Ҳеч битмас жароҳат олдим..
Энди қайдан тоқат олдим...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Ғаним пойлар эшигингда,
Жонинг пойлар эшигингда.
Илон ўйнар бешигингда...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Мен кун бўйи қўш тортаман,
Тош тўкаман, тош ортаман.
Ёш тўкаман, ёш артаман...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Қизил вагон, узун вагон,
Тутун қилиб изин вагон,
Борар тикиб кўзин вагон
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Кўкда қаро булут кўрдим,
Бағри яро бургут кўрдим.
Кўзида гина, ўгит кўрдим...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Суйиб исминг Санжар дедим,
Қайсар дедим, ўжар дедим.
Ёстигингга ханжар қўйдим...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Онанг хаёл суриб кетди,
Томоқлари қуриб кетди.
Нега чўчиб туриб кетдинг?..
Ухла, болам, ухлай олсанг.

* * *

Кўчамизда кун кулди,
Ўтди хавфу хатарлар.
Берлинга қувиб кетди
Ёвни ботир аскарлар!..

Берлин йўли узоқдир,
Борар сўнгги огир жанг.
Тўнғиз Гитлер қалайсан,
Тўнғиз Гитлер ҳолинг танг!..

Офтоб теккан айвоним,
Хўрсинади, вой, жоним.
Гўжа ичган «бой» жоним,
Балчиқ кечган лой жоним...

Бўзим тинсин-эй, жоним,
Кўзим тинсин-эй, жоним.
Бу кунларни унутсам
Бўйним синсин-эй, жоним!..

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Уруш тамом бўлдию
Тинмади бир жонларим.

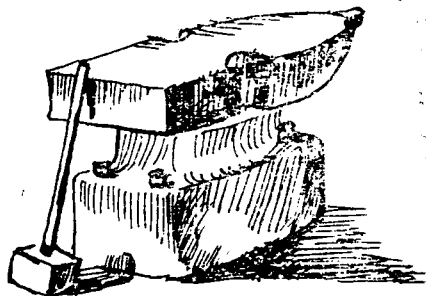
Қийнайсиз, гап уқмайсиз
Тўққизтасиз, болларим.

Ким келди деб бўйлайсиз,
Бўлди десам, қўймайсиз.
Карнай бўлиб йиғлайсиз.
Тўққизтасиз, болларим.

Усал бўлди жонларим,
Сўгал бўлди — холларим.
Бир сандалга сиғмайсиз,
Тўққизтасиз, болларим.

Бу ҳовлида энди энг
Каттасиз, энг каттангиз.
Ҳам акасиз, бизга ҳам
Отасиз энг каттангиз...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар...

— ТЕМИРЛАР НИДОСИ

Достон

Осмонни титратиб самолёт учса, мен йиғи овозини эшитаман. Самолёт учяптию, ҳўнграб йиғлаб кетяпти.

Учиб кетаётган снаряд ҳам гингшиб йиғлаётгандек. Ер остида, сув остида, ўрмонлар остида қанотли ва қанотсиз ракеталар юм-юм йиғлаётгандек.

Самолёт мен чалғи бўлмоқчи эдим, деб зорланаётгандек.

Танклар — комбайн, тўплар — темир кўприк бўлмоқчийдик, деб зорланаётгандек...

Темир ҳам гапирадими, дегувчиларга эса ушбу дostonим ҳадя. Ҳа, темир ҳам кўмир ҳам гапиреди. Фақат биз одамлар буни эшитмаганга оламыз.

Одамлар, менинг олти ойлик қизчам бешикда ухлаяпти. У ракеталар, атомлар, нейтронлар нималигини билмайди. Шунинг учун ҳам пишиллаб ухлаяпти.

Темирлар эса йиғлаяпти...

Забоним йўқ,

Тилим йўқ,
Дардим кимга айтурман.
Менга тегма
Эй одам,
Сенга тегмай ётурман.
Ўз ҳолимга қўймасанг,
Чўққа тоблаб тўймасанг,
Темир жисмим қўлингга,
Қилич бўлиб қайтурман...
Қора қузғун,
Қуш бўлиб,
Денгизларда сузарман.
Пўлат бўлиб,
Зирҳ бўлиб,
Осмонларда кезарман.
Ўзинг топган балога,
Қайга бординг даъвога,
Қийин бўлса ўзингга,
Мен нима ютқазарман.
Кенг дунёда яйрамай,
Болаңг йиғлар чирқираб,
Нишон пойлаб ётибман,
Темир жоним зирқираб.
Мен ажалман,
Қиронман.
Атомман,
Нейтронман,
Заминни сув босмасин,
Қўзингдан ёш тирқираб...
Мен ҳам ёруғ оламни
Хандон кўргим келади,
Деҳқон билан қирларда
Бугдой ўргим келади
Ўзинг мени ўқ қилдинг,
Орзуларим йўқ қилдинг,
Энди нима бўлади,
Энди нима бўлади?

Ер айланар кўксига
Сигмай жароҳатлари.
Айтинг, менда нима айб
Дунё қорахатлари?..
Эй, Масков солдатлари,
Эй, Бресть солдатлари,
Темирни ҳам йиғлатган
Инсонларнинг мардлари!
Ҳақсизлик ўтган жойда
Тошлардан ҳам садо бор,
Дунёда жисмларга
Ном қўйишда хато бор.
Асли темир биз эмас,
На пўлат,
На мис эмас,
Темир бўлсам, дилимни
Даҳшат қандай вабо бор?..
Темир бўлсам ,дилимни
Ўртармиди саволлар,
Хирмон тўла болалар,
Пайкал тўла аёллар.
Машриқда танк мен эдим,
Мағрибдаги кетмон ҳам
Ўрмондаги тўплар ҳам
Ўпқондаги миналар,
«Катюша»ни опичлаб
Зир елган машиналар,
Дзотлар ҳам,
Дотлар ҳам
Кема,
Самолётлар ҳам,
Беш колхознинг
Ёлғизи —
Трактор ҳам мен эдим,
Темироёқ,
Инвалид
Бригадир ҳам мен эдим!...

Уфқларга туташган
Далалардан айтайми,
Омочда от ниқташган
Болалардан айтайми,
Тикка туриб ухлашган
Момолардан айтайми?..
Ким ишонмас
Темирлар
Йиғламас, деб — йиғлайди.
Сувга ҳам ботиласан,
Лойга ҳам ботиласан,
Бир туп гўза билмасдан
Чопилса — отиласан,
Уйингдан битта кўсак
Топилса — отиласан,
Ким айтади темирлар
Йиғламас, деб — йиғлайди
Темирлар йиғлаганда
Тошлар эриб тинглайди.
Мен йиғладим,
Чоллар ҳам
Фронт кезиб юрганда,
Қизлар кесиб кокилин
Милтиқ ушлаб турганда,
Фарҳод ГЭСни қурганда,
Фарҳод ГЭСни қурганда..
Мен йиғладим,
Ловуллаб
Ёниб турган қўйнимдан
Ўн беш тилда
Бир нидо
Янграган кунда — Ватан!
Ўққа учиб ўлмаган,
Дор тагида куйлаган,
Бепоен мамлакатнинг
Мардларига бериб тан.
Мен йиғладим,

Фашистлар
Гўдакни ҳам отганда,
Гоҳ одам деб юрганим
Ўз юртини сотганда,
Тили бошқа болам, деб
Юракдаги нолам, деб
Тунлари ухлатганда,
Саҳарлар уйғотганда,
Ун олтита боласин
Бир темирчи Тошканда!..
Уруш,
Эй одамфуруш,
Сенга гўдак нимадур?
Замин узра
Чақалоқ
Яйраб кўкрак эмадур,
Сен уни кўролмайсан,
Қон ичмай туролмайсан
Гитлермисан,
Наполеон?
Шоҳмисан,
Қиролмисан,
Энг ваҳшат қуролмайсан,
Энг даҳшат қуролмайсан,
Ҳаммани қиролмайсан,
Ҳаммани қиролмайсан!..
Аммо
Темир юрагим
Қон йиғлаган дала бор,
Хатинда бир қўрғон бор,
Волгада бир қалъа бор —
Бўйдор жангчи,
Қўлида
Миттигина бола бор,
Болаларни қийнашга
Фашист кўзи ола бор...
Ўз уйида

Улгайган,
Йигит бўлиб етилган,
Қўндоқ ёриб қовоғин
Ҳайдабгина кетилган,
Қул мисоли сотилган,
Фил мисоли отилган
Болажонлар айланай
Уруш,
Мен нима қилай?
Минага учиб ўлган
Очликдан шишиб ўлган
Гоҳо қор кўчиб ўлган
Йўлга кўз тикиб ўлган,
Кутиб,
Ичкиб ўлган —
Болажонлар,
Айланай,
Уруш
Мен нима қилай?
Омоч эдим,
Эридим
Милтиқ бўлиб керилдим
Қузғун бўлиб
Ўқ бўлиб,
Осмонлардан ёғилдим.
Мен ҳам ерни соғиндим
Мен ҳам ерни соғиндим
Болажонлар айланай
Уруш-да, нима қилай?!..
Темир бўлсам,
Сиз учун
Темир бўлдим, қўрқмадим
Ўтга кирсам
Ёнмадим,
Сувга тушсам,
Чўкмадим,
Қонингиз мен тўкмадим,

Болажонлар, айланай
Уруш,
Мен нима қилай?
Забоним йўқ,
Тилим йўқ,
Дардим кимга айтурман.
Тегинмасин одамзот
Унга тегмай ётурман,
Ўз ҳолимга қўймаса,
Ўтга тоблаб тўймаса,
Темир жоним қўлига
Қилич бўлиб қайтурман...
Қузғун бўлиб,
Қуш бўлиб,
Осмонларда кезарман,
Пўлат бўлиб,
Зирҳ бўлиб,
Уммонларда сузарман,
У менинг тинчим бузса,
Мен дунёни бузарман!
Шарқу Ғарбга баробар
Офтоб чиқар ярқираб...
Нишон пойлаб ётибман
Юракларим зирқираб,
Икки кўзи мендадир
Ер айланар чирқираб,
Мен ажалман,
Қиронман,
Атомман,
Нейтронман,
Оламни сув босмасин,
Кўзимдан ёш тирқираб...

Оғироёқ хотини тонг саҳарда туриб инқиллаб юриб ёпиб берган нонни белбоғига тугиб деҳқон даласига жўнайди. Унинг эзгу мақса-

ди ягона — уруғ сочиб, дон йиғиб олиш, пахта экиб, дунёни оққа белаш.

Ҷари муаллим болаларга шеър ўқиб берапти. Инсоний туйғулар ҳақида шеър. Унинг мақсади ҳам яхшилик уруғини сепиш.

Денгизлар ортидаги афсонавий бир диёр одамлари мухбир билан жилмайиб гаплашмоқда. Уларнинг ҳам тилаги ягона — тинч-тотув яшаш.

Умуман, уруш кимга керак ўзи?!

МУНДАРИЖА

Срзу	3
Куз	4
«Мадинахон»	5
Қушлар ҳам йиғмар	6
Она айиқ	7
Уч оғайни ботир	9
Қизил изтопарлар	12
Ҳалима энам аллалари (достон)	15
Темирлар нидоси (достон)	30

Литературно-художественное издание

Для детей дошкольного возраста

**МУҲАММАД ЮСУФ
КОЛЫБЕЛЬНАЯ БАБУШКИ**

Стихи и поэма

На узбекском языке

Мусаввир А. Саидбердиев

Расмлар муҳаррири О. Мушинов

Техник муҳаррир Л. Хиждова

Мусаҳҳиҳ Р. Файзиёв

ИБ № 0387

Босмахонага 22.11.90. берилди. Босмага 28.03.91. рухсат этилди. Б.и.и.и. 84×108^{1/2}.
Босмахона қоғози. Адабий гарнитураси. Юқори босма усулда босилди. Шартли
босма табоқ 2,10. Шартли бўёқли босмада нашр ҳажми 1,34. Нашриёт табоқ ҳисоби
2,52. Нусха а Шартнома № 54—90. Буюртма № 4153. Баҳоси 15 т.

«Чўпон» нашриёти. 700083, Тошкент — 83, «Правда» рўзномаси кўчаси, 41.

Ўзбекистон ССЖ Давлат матбуот қўмитаси Фафур Фулом номидаги наш-
риёт-матбаа бирлашмасининг 1-босмахонаси. 700002. Тошкент — 2, Сағбон
кўчаси, 1-боши берк кўча, 2-уй.

Юсуф, Муҳаммад.
Ю 91 Ҳалима энам аллалари: Шеърлар ва дostonлар
//Мақтабгача бўлган ёшдаги болалар учун./—Т.:
Чўлпон, 1991.—40 б.

Она алласи болани тарбиялайди. Бола ўз тупроғи учун
жонини фидо қилса, бу — жамики Ватаннинг нидосига айла-
ниб кетади. Нидо ҳам алладир. Алла эшитмаган одам ўз фар-
зандига Ватан туйғусини сингдира олмайди.

Муҳаммад Юсуфнинг ушбу китоби ана шундай теран туй-
ғулар мажмуасидир.

Юсуф, Муҳаммад. Колыбельная бабушки Халимы.